

Un Patrimoni natural en risc. Els arbres monumentals d'Argentona

ORIOI BASSA I VILA *

L'

Ajuntament d'Argentona disposa d'un valuós i divers Catàleg de Patrimoni, aprovat definitivament l'1 d'agost del 2015, on a més dels elements habituals d'aquests catàlegs, com els arquitectònics i arqueològics, hi ha un extraordinari compendi d'elements naturals i paisatgístics, com ara els arbres, arbredes i jardins, camins, fonts, mines, pous, rieres i torrents, redactat per la biòloga argentonina Cristina Prats. En aquest article us volem parlar dels arbres catalogats en perill, d'aquells que ja han desaparegut, i també dels exemplars més significatius per la seva edat, volum o alçada.

Els arbres monumentals, han aconseguit ser monumentals perquè els seus propietaris i els veïns i veïnes que han tingut la sort de conviure amb ells, els han respectat i protegit. Han permès que es desenvolupessin fins assolir aquestes mides exemplars per les quals ara ens meravellem. Però també heu de saber que en fer-se grans, són alhora més susceptibles als danys causats pels fongs i els insectes i, en especial, per l'activitat humana. Parlem d'arbres alguns dels quals tenen més de 600 anys, amb dimensions considerables, i són fonamentals per entendre el valor patrimonial natural d'Argentona.

La seva protecció per formar part del Catàleg del Patrimoni

d'Argentona implica: *"No es podrà talar, ni afectar ni modificar el sòl, en l'àmbit de projecció de la copa, més un radi de 5 metres. En tot cas, en l'afectació de l'entorn de 5 a 10 m, es prendran les mesures necessàries per no afectar la viabilitat de l'arbre. Es permetran les actuacions d'esporga amb criteris sanitaris dels elements morts i amb risc de caiguda"*.

A continuació us presentem els arbres catalogats en perill, els desapareguts i els més singulars del nostre catàleg. En cada cas indiquem el codi i el nom del catàleg, l'espècie i el nom científic, on està situat, les seves dimensions i quin és el risc del perill o bé la causa de la seva desaparició.

Arbres monumentals en perill

Alguns dels arbres catalogats estan en perill de desaparèixer. Us els indiquem perquè els pugueu admirar encara i ajudar-nos a la seva preservació:

- A3-02 ROURE DEL TORRENT DE MADÀ (*Quercus humilis*). Al torrent de Madà, entre la carretera de Vilassar i can Garí. Aquest vell roure martinenc va rebre un primer atac de l'empresa concessionària del manteniment de les línies elèctriques, que va podar part de la seva copa. Finalment, una tempesta va trencar la part superior de la copa, gràcies també a l'atac

d'insectes escoltíds que havien minat el tronc. Avui dia manté la part inferior de la copa, on es poden apreciar les dimensions originals.

- A3-03 ALZINA DE LA PLANA DE L'ARRÒS. (*Quercus ilex*). Situada a la Plana de l'Arròs, entre l'ITV i can Garí. Perímetre de soca: 603 cm. És l'alzina més gran del terme. I l'A3-04 MORERA DE LA PLANA DE L'ARRÒS (*Morus sp.*). Dimensions: Perímetre normal: 219 cm. Perímetre de soca: 272 cm. A la Plana de l'Arròs, entre l'ITV i can Garí. Aquests dos arbres estan en perill per la creixent degradació del seu àmbit, amb abocaments de residus, conats d'incendis i altres impactes ambientals que afecten la seva viabilitat.

- A4-03 SURERA DE CAN BADA. (*Quercus suber*). Situat al marge de la carretera d'Argentona a Dosrius, a prop de can Bada, al límit del terme municipal. Les seves mides són: perímetre normal 285 cm. Perímetre soca 328 cm. Es van realitzar diverses gestions amb la Direcció General de Carreteres de la Generalitat de Catalunya per separar un parell de metres el traçat de la carretera davant de la surera de can Bada però, finalment, en una de les feines de manteniment dels vorals va ser tallada una de les seves branques principals.

(*) Dr. Enginyer de Forest. Membre de la secció de natura del CEAJC.

Pi Gros del Sant Crist, a l'entrada sud d'Argentona. Avui desaparegut. Foto: Cristina Prats

- A4-04 ROURE MARTINENC DEL MOT DEL ROS. (*Quercus humilis*). A darrera cal Ros, al costat dret vist des del davant de la masia. Mides: Perímetre normal, 260 cm. Perímetre de soca: 265 cm. I A4-05 ROURE REBOLL DEL MOT DEL ROS. (*Quercus pyrenaica*). Mides: Perímetre normal: 225 cm. Perímetre de soca: 260 cm. Està situat al mot del Ros de la riera de Pins, entre el pou i cal Ros. Porta aquest nom en honor al Joan Bassa, conegut com el ros pel color dels seus cabells, que va viure a la casa del mateix nom durant la segona part del segle XX. Des de Natura es va treballar amb l'Ajuntament d'Argentona per evitar convertir en zona industrial el pla del Ros i can Matabens, darrera superfície

agrícola del marge dret de la riera d'Argentona sense urbanitzar. Aquests arbres formen part dels marges de la riera de Pins. Destaca el roure reboll, un dels pocs exemplars d'aquesta espècie que tenim a Argentona, i que sembla que podria provenir de llavors de glans portades per soldats carlistes al segle XIX, que segons diverses troballes, van acampar per aquell indret.

- A5-07 ALZINA DE CAN CASTELLS (*Quercus ilex*). Situada davant de l'entrada principal de can Castells. Perímetre de soca: 220 cm. Encara és manté ven viva, després de més de 300 anys, però les darreres tempestes ja li han obert una ferida al tronc que podria afectar la seva viabilitat futura.

Arbres monumentals desapareguts

Malgrat totes les actuacions de defensa dels arbres monumentals per part dels seus propietaris i les entitats naturalistes i patrimonials, alguns d'aquests arbres ja han desaparegut, o bé per causes naturals, o bé per causes antròpiques. A continuació trobareu aquells arbres que avui ja només són història del patrimoni local.

- A2-01 PI GROS DEL SANT CRIST. (*Pinus pinea*). A l'entrada sud d'Argentona, davant de les cases del MOPU. Desaparegut: es va morir per causes desconegudes. Les seves mides eren perímetre de soca: 260 cm, perímetre normal: 220 cm. Es va mantenir majestuós fins que un fong, segons l'Ajuntament, va acabar amb la seva vida. Avui les voreres de la nova avinguda d'Argentona ocupen l'espai on es trobava aquest pi.

- A4-06 PI DE CA L'ESPINAL. (*Pinus pinea*). Davant de la masia de l'Espinal, sota el safareig, a la dreta, sota el marge. Mides: Perímetre normal: 315 cm. Desaparegut. Mort per l'atac de l'insecte minador dels brots del pi (*Tomicus destruens*).

- A3-01 CIRERER GROS DE LA FONT DEL FERRO. (*Prunus avium var. Sylvestris*). Al torrent, a sobre la Font del Ferro. Mides: Perímetre de soca: 281 cm, perímetre normal: 226 cm. Desaparegut a causa d'una tempesta que el va tombar. Encara avui es pot veure el seu tronc travessant el torrent de Burriac, a uns 30 metres per sobre de la Font del Ferro.

- A5-04 ÀLBER DE CAN MARFÀ (*Populus alba*). Al camí que va del camí de serveis de l'autopista fins a can Santiago Marfà. Perímetre de soca: 293 cm. Perímetre normal: 235 cm. Desaparegut a causa d'un temporal

- A5-06 PALMERA DE CAN PARDAL . (*Phoenix dactylifera*). A l'era de Can Pardal, al veïnat de Traià. Perímetre: 182 cm. Desapareguda a causa de l'atac de l'escarabat morrut de les palmeres (*Rhynchophorus ferrugineus*). Aquest insecte es va convertir en plaga durant el període 2012-2018, afectant a la major part de les palmeres datileres i de Canàries que no van ser tractades amb herbicides.

- A5-09 ALZINA DEL TORRENT DE CAN CASTELLS 1 Al torrent de can Castells. Baixant dels roures del torrent de can Castells, és la primera. Perímetre de soca: 280 cm. Perímetre normal: 272 cm. Desapareguda per una tempesta (que la va tombar, a causa que la seva soca havia estat descalçada per l'ampliació il·legal de la llera del torrent per l'activitat humana. Actualment restem a l'espera que l'Ajuntament obri expedient sancionador al causant dels moviments de terres i l'obligui a restaurar l'àmbit afectat.

- A5-11 ROURE AFRICÀ DE CAN CASTELLS. (*Quercus canariensis*). A les planes agrícoles de can Castells, a tocar de la riera. Desaparegut a causa de l'atac d'insectes escoltíds. Perímetre de soca: 260 cm. Era el roure africà (*Quercus canariensis*) més gran d'Europa.

Pi de l'Espinal.
Avui desaparegut.
Foto: Cristina Prats

Quins son els arbres més vells, més grans i el més voluminosos del nostre Catàleg?

I el segon margalló més gran de Catalunya?

I després de tractar sobre els arbres en perill i desapareguts, us volem indicar a títol d'exemple quin és l'arbre més vell i el més gran en quan a volum del Catàleg d'Arbres d'Argentina.

El més gran en quan a alçada i volum és l'A5-05 EUCALIPTUS DE CAN BALANÇÓ (*Eucalyptus globulus*), situat a la masia de can Balançó, al veïnat de Traià. Probablement, l'arbre més gran d'Argentina, més alt i amb més volum, amb més de 6 metres de perímetre de soca, conjuntament amb l'alzina de la Plana de l'Arròs.

Un dels dos margallons més grans de Catalunya: l'A1-01. MARGALLÓ DE LA PLAÇA NOVA (*Chamaerops humilis*). Es troba al parterre de la Plaça Nova al costat del carrer Les Parres. Es considera el segon margalló més gran d'Europa, després del que hi ha a les Bodegues del Garraf, a Sitges, obra conjunta de Francesc Berenguer i el seu mestre Antoni Gaudí. Cada any, a la tardor,

podem trobar les seves llavors, denominades pa de guineu.

Si esteu interessats a conèixer la resta d'Arbres Monumentals d'Argentina, podeu trobar més informació de cada un d'ells, les seves dimensions, situació, etc., així com el pla especial que garanteix la seva protecció al web de l'Ajuntament d'Argentina:

Enllaç: http://argentina.cat/ARXIUS/MEDI_AMBIENT/4_Paisatgistics_i_ambientals.pdf

Qr:

En aquesta adreça també trobareu les arbredes i jardins catalogats, així com els camins, mines, fonts, torrents i rieres protegits. Us demanem que ens ajudeu a preservar aquest patrimoni i que ens informeu de qualsevol agressió o perill que puguin rebre a ADREÇA correu CEAJC i a naturamaresme@gmail.com, i a l'Ajuntament d'Argentina. Entre tots mantindrem aquest patrimoni.